

Minden vers kovásza Filip Tamás: *Album*, Magyar Napló Kiadó, 2015.

Az *Album* című kötet reprezentatív válogatás Filip Tamás életművéből. Anyagát Nyírfalvi Károly állította össze a költő eddig megjelent hét verseskötetéből, egy antológiából és új verseiből. Az album kifejezés asszociációi sokrétűek: ott van közöttük az a fényképgyűjtemény, amely múltunk véletlenszerű és eltervezett mozzanatait egyaránt magában foglalja (s amely jó esetben egy szuszra átlapozható), illetve a könnyűzene internet előtti érájának jellemző megjelenési formája is. Ahogy a kiadónál már hagyomány, a hátsó borítóra mindig felkerül egy vers a kötetből, amely – magától értetődően – jelzésértékű kiemelés a szerkesztő részéről.

Az *Album* hátulján a *Lezárni folyton* című opusz olvasható. Netán a költői pálya lezárása a kötet? Elsőre akár így is értelmezhető lenne a vaskos könyv. De a cím másik szava máris megcáfolja az első. Folyton lezárni vagy azért kell valamit, mert rendre kinyílik újra, vagy azért, mert csak a cselekvés ugyanaz, a tárgya nem. Ahogy a szövegből kiderül, ez utóbbiról van szó, a lezárás tehát nem jelent befejezést. Az album mindenképpen egy folyamat összegzését, egy korszak reprezentatív felmutatását kell, hogy jelentse. Erre pedig feltétlenül megérett Filip Tamás, akinek első verseskötete, a kordokumentumként is figyelemre méltó *Fékezett habzás* 1986-ban látott napvilágot. Azt pedig a majd' harminc évet átfogó kronologikusan felépített válogatáskötet tanulmányozása után nyugodt szívvel kijelenthetjük, hogy Filip Tamás már 1986-os debütálásakor is érett költőként szólalt meg. Az akkor még kötelezően „fékezett habzással” megszólaló hang veszteségek nélkül, érzékletesen mutatta fel a – helyenként metafizikai, helyenként politikai értelemben vett – felmutathatatlant. Például a komplementer halmazok pozitívumként való megjelenítésének olyan paradox képeivel, mint a következők: „Bejött a lehetetlen változat, / a gipszből kiöntött árnyékok kora”, vagy „a gyertyalángból is csak / a nem világító szegély marad” (*A leveleket elviszük*). Ilyen a jelzésre, hívásra készített néma hangszer is: „csak a kürt hallgat, nem fújja le / ráncos tarkómról a rettegést” (*Vadászat*).

A mindennapi történések és az azok mögött meghúzódó valóság törekeny viszonyát továbbkutatja

a költő későbbi köteteiben is. Költeményeiben állandóan jelen van a spirituális világgal való kapcsolat és a határokon történő mozgás. A teremtő indulatot, az alkotás erejét állítja szembe azzal az attitűddel, amelyben az egyén sikerét az jelenti, ha nem rontja el a már meglévőt. Filip Tamás egyedi tehetséggel bánik a szavak játéka által történő újratehermentés lehetőségeivel. Messze több ez, mint pusztán szójáték-kedvelés. Egy-két hangzó megváltoztatásával a megfelelő kontextusba illesztve drámai súlyt kapnak kifejezései. Hogy csak néhányat említsek ezek közül: „Sokan futnak a leszakadt hídon át. / *Folyó általi halál!*”; „és a tájsebész keze reszketett, mikor / kialvatlanul munkához látott”; „Most van soha”; „*Esőszülött* vagyok mondja a fű és elszárad”; „örömszakadtáig ragaszkodsz életedhez”. (Kiemelések az eredetiben.) E versek jellemző eszköze a filmszerű ábrázolás – gyakran mintha képkockák mozaikjaiból épülnének fel szövegei. Filip Tamás a valóságot éles szemmel figyelő, fogékony szellem, aki nem magát írja bele a világba, hanem a világot írja be magába; benyomásait belül összegzi, átszűri, lepárolja – „egész testét / átjárja, amit följegyez” (*Gyorsírás*).

Vallom, hogy a vers természetéről elsősorban nem tanulmányok, hanem ars poeticák által kaphatunk plasztikus képet. Jó néhányat éppen Filip Tamástól: „verset írni / annyi, mint aranymosónak / lenni reggeltől estig, / és ékszerésznek lenni / egész éjszaka” (*Egész nap*). Létezik valahol a tudat mélyrétegeiben egy olyan mondat, amit versről versre visz magával a költő, amit nem tud megragadni, mert számtalan alakban előbukkanhat. Az is lehet, hogy nem is szavakból áll, talán egy zenei mondat, talán egy számkód vagy egy jel. Ez minden vers kovásza. A költő addig „gyúr” belőle, amíg nem képes arra, hogy éppen azt az *egy* verset írja meg, amelyre egész életében készült. Igaz: „Csak az a vers kész, / amit nem írsz meg” – mondja a *Lélekjelentésben*, a többi mindmind közel visz bennünket a meg nem írtához.

Filip Tamás versvilága Wittgensteint juttatja eszembe, aki azt írta egy levelében *Tractatus* című művéről, hogy a könyv két részből áll: abból, amit megírt, és mindabból, amit nem írt meg. És éppen ez a második rész az igazán fontos. Filip Tamás válogatott kötete meghatározó része a kortárs irodalomnak. Benne vannak a meg nem írt versei is.

Türjei Zoltán

